

İTOSAM

İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

HAFTALIK
EKONOMİ BÜLTENİ
23 EYLÜL 2024

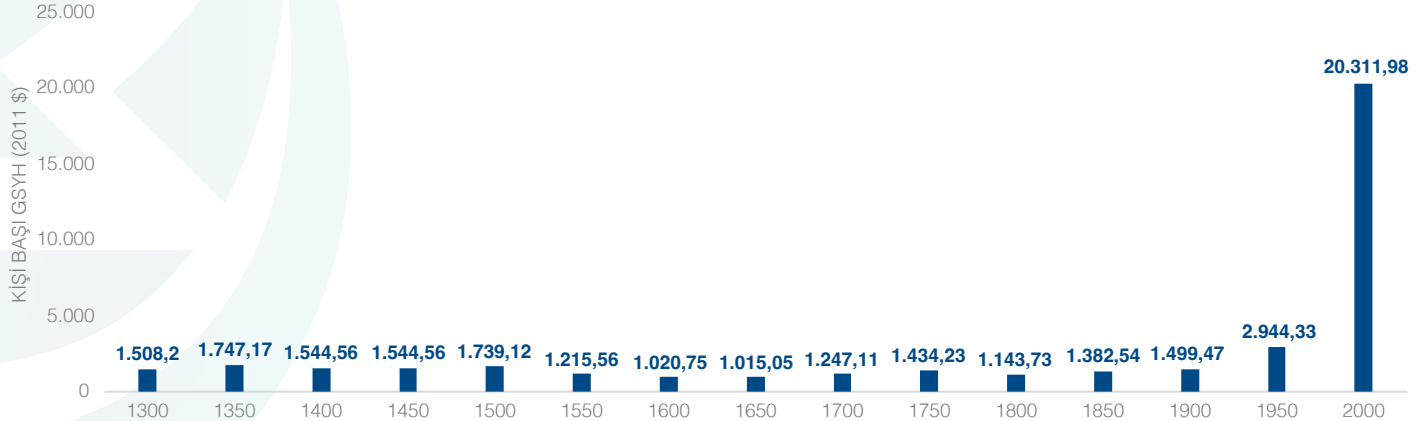
Ekonomide Son Geliřmeler

- 03 MAKİNE ÖĞRENMESİ VE EKONOMİ
- 05 ÇİN'İN ÖZEL SEKTÖR GÖRÜNÜMÜ
- 07 KÜRESEL FİNANS
- 08 PARA POLİTİKASI KURULU KARARI, EYLÜL 2024
- 09 ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ İSTATİSTİKLERİ, 2023
- 10 HİZMET ÜRETİM ENDEKSİ
- 12 KONUT SATIŞ İSTATİSTİKLERİ
- 14 KONUT FİYAT ENDEKSİ
- 15 ÜCRETLİ ÇALIŞAN İSTATİSTİKLERİ
- 16 TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ

“İstanbul'da Kişi Başına Gelirin 700 Yıllık Seyri”

Philipp Koch, Viktor Stojkoski ve César A. Hidalgo tarafından yürütülen yeni bir çalışma 700 yıllık bir zaman aralığında aralarında İstanbul'un da yer aldığı Avrupa ve Kuzey Amerika'daki yüzlerce bölgenin kişi başına düşen GSYİH'sini tahmin etmek için bir makine öğrenme yöntemi sunuyor.

İstanbul'un 700 Yıllık Kişi Başı GSYH Verisi, 1300-2000

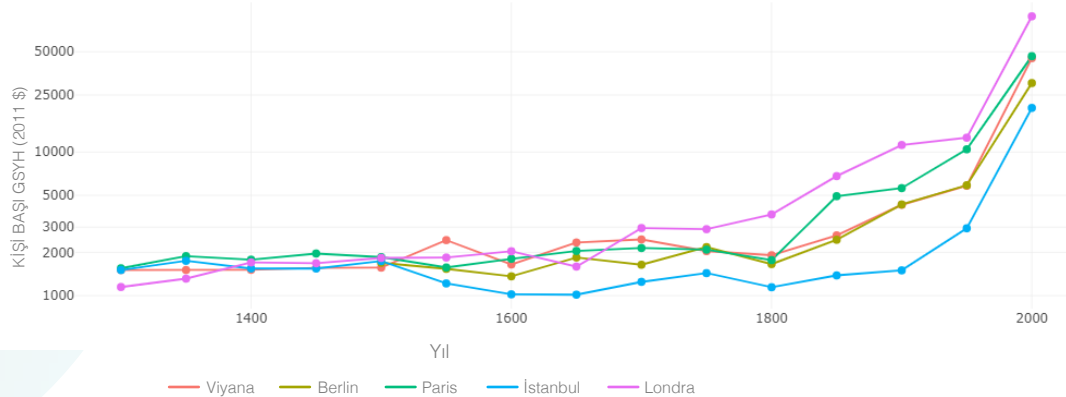

Kaynak: https://philmkoch.github.io/historicalGDPpc_app/

“Makine Öğrenmesi Ekonomik Tahmin Yapmada %90 Doğrulukla Çalışıyor”

Bu çalışmada, geçmişteki uzun dönemli ekonomik kalkınmayı incelemedeki zorluklardan biri olan tarihi kişi başına düşen GSYH verilerinin eksikliğini gidermek için ünlü biyografilerden elde edilen verileri kullanarak bir makine öğrenimi yöntemi geliştiriliyor. Avrupa ve Kuzey Amerika'daki yüzlerce bölge için tahmin edilen bu model, %90 doğrulukla, bilinen verilerin dört katı kadar tarihi GSYH verisi üretiyor. Ayrıca model, güney ve kuzey Avrupa arasında yaşanan ekonomik dönüşümü ve Atlantik limanlarının rolünü de gösterebiliyor. Bu bulgular, makine öğreniminin tarihi ekonomik veri eksikliklerini etkili bir şekilde tamamlayabileceğini ortaya koyuyor.

İstanbul ve Seçilmiş Avrupa Şehirleri Kişi Başı GSYH Karşılaştırması, 1300-2000 (2011, \$)

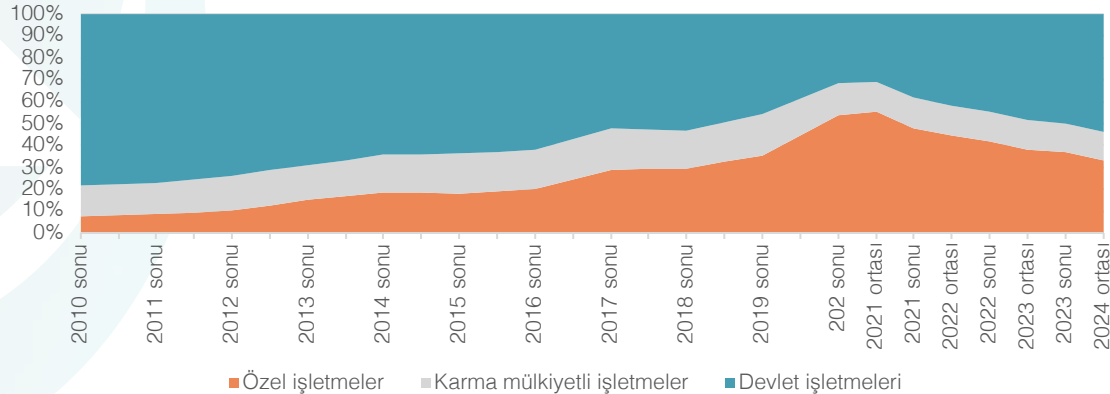

Kaynak: https://philmkoch.github.io/historicalGDPpc_app/

“Çin’de Özel Sektör Zayıflarken Devletin Etkisi Güçleniyor”

2021’den bu yana Çin’in en büyük şirketleri arasında özel sektörün payı azalırken devletin ağırlığı giderek artıyor. Peterson Enstitüsü’nün (PIIE) hazırladığı yarıyıllık rapor, Çin’in en büyük 100 halka açık şirketi arasında özel firmaların piyasa değerindeki payının 2021 yılı için %55’ten 2024 yılı itibariyle %33’e düştüğünü ortaya koyuyor. Aynı dönemde, devletin sahip olduğu şirketlerin payı ise %54 seviyesine yükselerek özel sektörü geride bırakıyor. Yalnızca hisse fiyatlarıyla sınırlı kalmayan bu değişim, Çin’in Fortune Global 500 listesine giren dev şirketlerinde de gözleniyor. Özel sektörün toplam gelirdeki payının da 2020 yılında zirve yaptıktan sonra durağanlaştığı görülüyor.

Çin’in En Büyük 100 Halka Açık Şirketinin Toplam Piyasa Değeri İçindeki Payı (2010 Sonundan 2024 Ortasına Kadar)

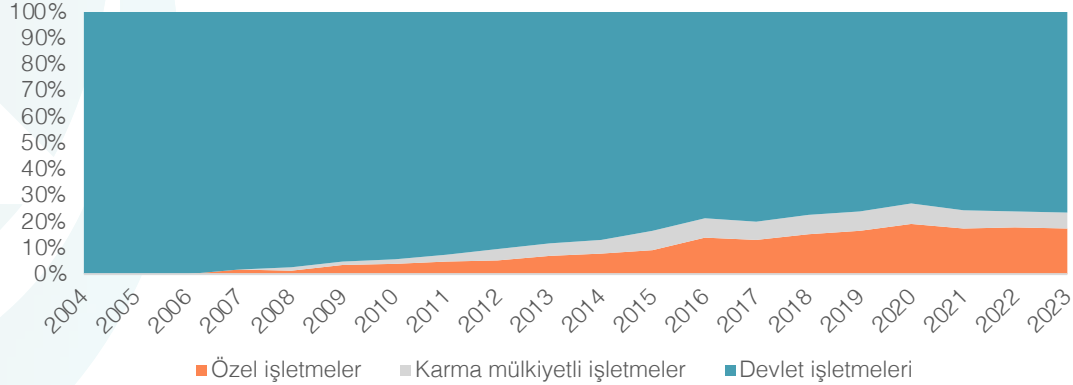

Kaynak: PIIE

“Uzun COVID”ın Etkileri Görülmeye Devam Ediyor”

Bu gelişmelerin Çin ekonomisinin yapısal dönüşümü olarak değerlendirilen raporda, 2020 yılından beri uygulanan sıkı düzenlemelerin ve COVID-19 kapanmalarının Çin’in özel sektörünü kalıcı olarak zayıflattığı belirtiliyor. Verilerin ışığında, Çin ekonomisinin uzun vadeli olarak “ekonomik COVID” etkilerinden muzdarip olmaya devam ettiği de raporda belirtiliyor.

Fortune Global 500 Sıralamasındaki Çinli Şirketlerin Toplam Gelirlerinin Sahiplik Statüsüne Göre (2004-2023)

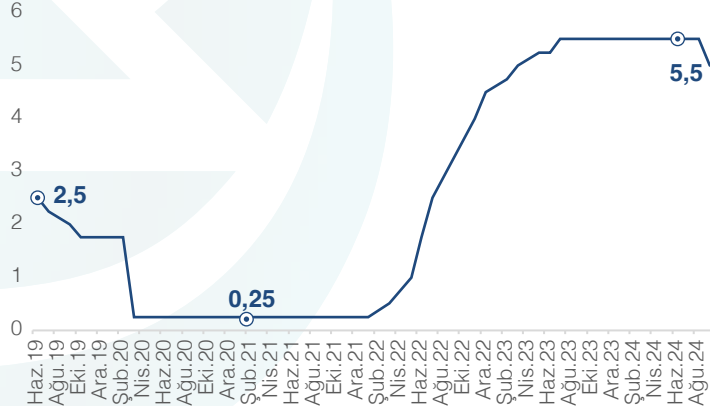
Kaynak: PIIÉ

“Fed’den Gevşeme Döngüsüne Yönelik İlk Karar”

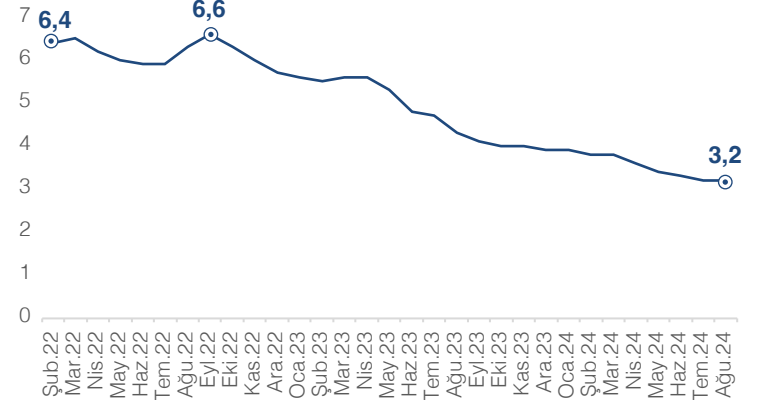
Amerikan Merkez Bankası (Fed), Covid-19 salgınının ekonomik etkilerinin artmasına dair endişeler nedeniyle Mart 2020’de iki kez acil toplantı yaparak politika faizini %0,25 bandına düşürme kararı verdi. Ancak COVID sonrası gelen toparlanma ile enflasyonun yükselmesi sonucu, Banka %6 seviyelerini geçen enflasyonla mücadele etmek amacıyla üst üste faiz artırımına giderek faizleri son 23 yılın en yüksek seviyesi olan %5,25-5,50 bandına çıkardı.

Ekonomideki soğuma yanında enflasyonun Fed’in beklentisi olan %2’ye doğru gerileyebileceğine dair güven de güçlendi. Bu piyasa sinyalleri doğrultusunda Fed yaklaşık dört yıldır devam eden sıkılaştırma döngüsünü sonlandırarak piyasaların beklediği gevşeme döngüsü için ilk adımını attı. Politika faizinde 50 baz puanlık indirime gidilirken faiz aralığı %4,75-5’e çekildi. Fed politika kararı açıklamasında risklerin kabaca dengede olduğuna vurgu yaparken ekonomik görünüme bağlı olarak faiz oranlarında ek düzenlemelerin yapılabileceğini belirtti.

Fed Politika Faizi (%)

ABD Çekirdek Enflasyon (%)

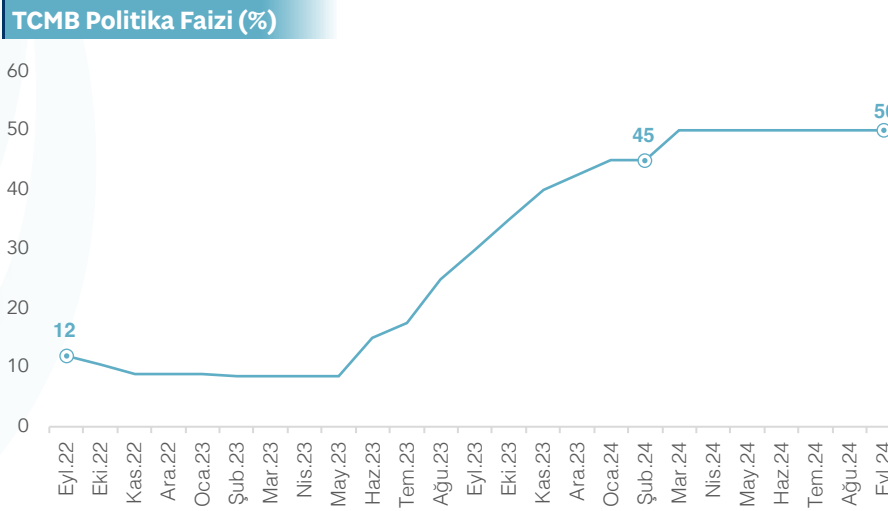

“Merkez Bankası Faizi Sabit Tuttu”

Merkez Bankası eylül ayı politika faizini piyasa beklentilerine paralel biçimde %50 seviyesinde sabit tuttu. Böylece Banka, birbirini izleyen altı toplantı da politika faizinde “pas” yönünde karar almış oldu.

Açıklanan karar metninde ise para politikasına yönelik değişiklik dikkatleri çekti. Buna göre ağustos ayın için açıklanan karar metninde “enflasyonda belirgin ve kalıcı bir bozulma öngörülmesi durumunda ise para politikası duruşu sıkılaştırılacaktır” ifadesi bu ay yayımlanan metinde “para politikası araçları etkin bir şekilde kullanılacaktır” yönünde değiştirildi.

Yurt içi talebin üçüncü çeyrekte yavaşladığına dikkat çeken Banka, temel mal enflasyonunun sınırlı artışla düşük seyrettiğini belirtti. Hizmet enflasyonundaki katılığa vurgu yapan Merkez Bankası, hizmet enflasyonundaki düşüşün son çeyrekte gerçekleşmeye başlayacağını öngörüyor.

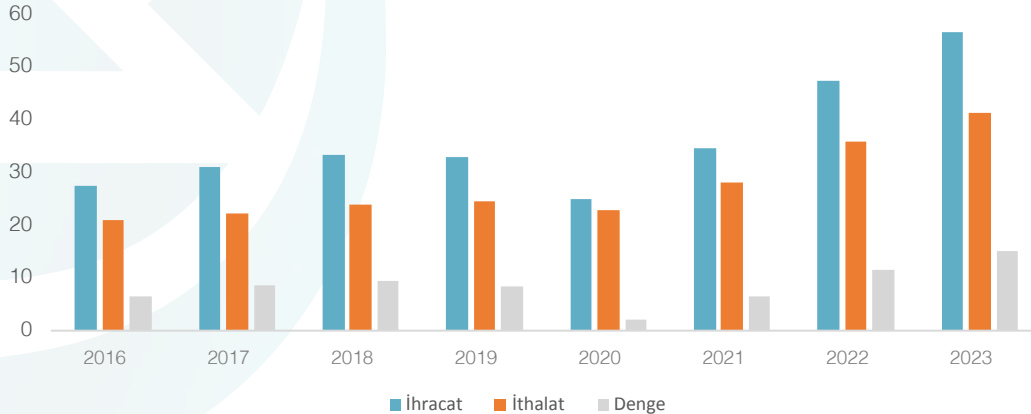
Kaynak: TCMB

“Hizmet İhracatında %19,2’lik Artış”

Uluslararası hizmet ticareti istatistiklerine (seyahat hariç) göre hizmet ihracatı 2023 yılında %19,2 artarak 56,5 milyar dolar, hizmet ithalatı ise %15,3 artarak 41,4 milyar dolar olarak kaydedildi. Genişletilmiş ödemeler dengesi hizmetler sınıflamasına göre ise taşımacılık sektörü toplam ihracatın %68,9’unu oluşturdu. Ardından sırasıyla %9,8’lik pay ile diğer iş hizmetleri ve %7,5’lik pay ile telekomünikasyon, bilgisayar ve bilgi hizmetleri sektörü yer aldı. Hizmet ithalatında ise taşımacılık %44,7 pay ile ilk sırada yer alırken bu sırayı %19 ile diğer iş hizmetleri ve %10,3 ile telekomünikasyon, bilgisayar ve bilgi hizmetleri sektörleri takip etti.

Hizmet ihracatında toplam ihracatın 6 milyar 987 milyon dolarlık ve %12,4’lük payını oluşturan Almanya ilk sırada yer aldı. Bu sırayı %10,1’lik payla Amerika Birleşik Devletleri, üçüncü sırayı ise %6,8’lik payla Birleşik Krallık aldı. Hizmet ithalatında ise %8,7’lik payla ve 3 milyar 594 milyon dolarla İrlanda ilk sırada yer alırken bu sırayı %8,2’lik payla Amerika Birleşik Devletleri, %8,1’lik pay ve 3 milyar 341 milyon dolarla Almanya izledi.

Hizmet İhracatı, İthalatı ve Denge, 2016-2023

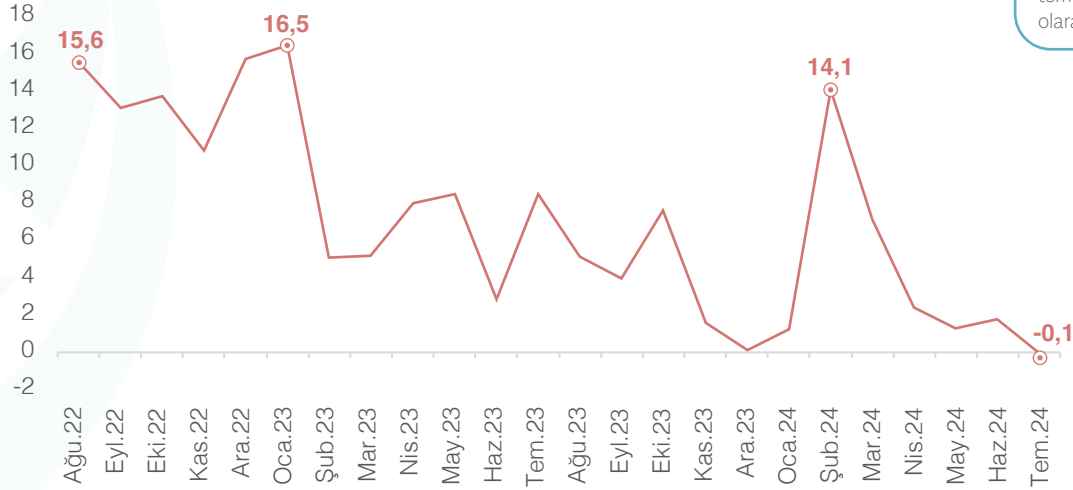
Kaynak: TÜİK

“Uluslararası Hizmet Ticareti (UHT), yerleşik ve yerleşik olmayan gerçek veya tüzel kişiler arasında gerçekleşen hizmet ticaretidir. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından hizmet ana başlıkları itibarıyla derlenen ödemeler dengesi istatistiklerinin önemli bir unsurudur.”

“Hizmet üretim endeksi temmuzda yıllık % 0,1, aylık ise % 0,2 azaldı”

Hizmet sektörü üretim faaliyetlerinin fiyat hareketlerinden arındırılmış kısa dönemli hareketlerini ölçmek amacıyla oluşturulan Hizmet Üretim Endeksi temmuz ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %0,1; aylık bazda ise %0,2 oranlarında azaldı.

Hizmet Üretim Endeksi Yıllık Değişim Oranları (%)

“ Hizmet Üretim Endeksi; hizmet sektöründe belirli bir dönemde üretilen çıktı hacminin, aynı sektörde belirli bir temel yılda üretilen çıktı hacmine oranı olarak tanımlanmaktadır. ”

“Gayrimenkul Sektöründe Aylık %3,5’lik Artış”

Hizmet üretim endeksi faaliyet gruplarına göre yıllık bazda en büyük değişim %5,7’lik artışla bilgi ve iletişim grubunda kaydedilirken aylık bazda en büyük artış %3,5 ile gayrimenkul sektöründe yaşandı.

Hizmet Üretim Endeksi Aylık ve Yıllık Değişim Oranları (%), Temmuz 2024

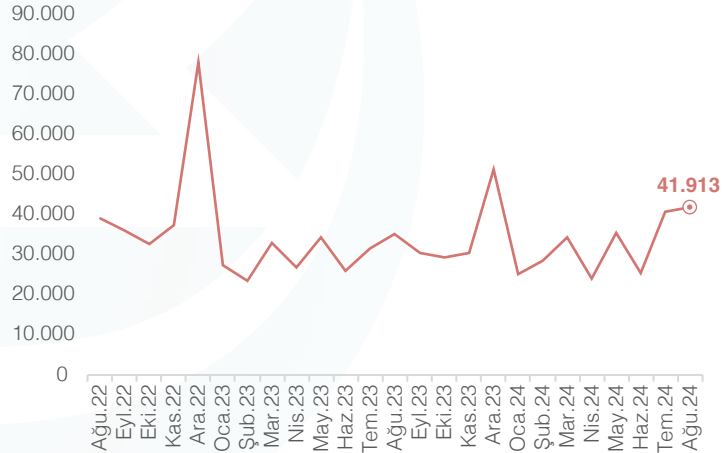

Kaynak: TÜİK

“Türkiye’de Ağustos Ayında 134 bin 155 Konut Satışı Gerçekleşti”

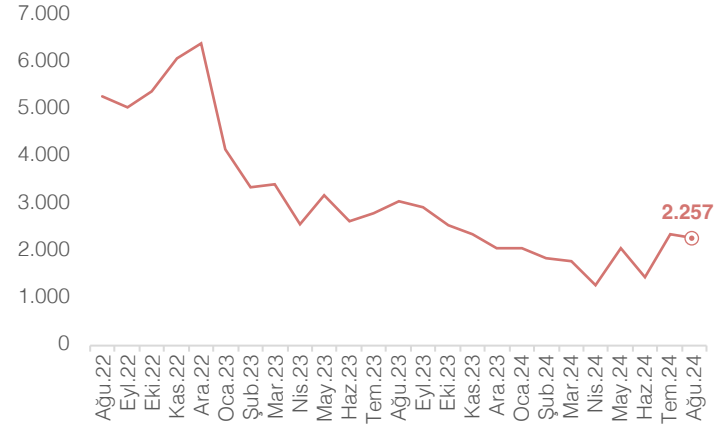
Türkiye genelinde ağustos ayında konut satış sayısı bir önceki aya göre %5,6, bir önceki yılın aynı ayına göre %9,9 artarak 134 bin 155 ile 2024 yılının en yüksek seviyesine ulaştı. Gerçekleşen toplam satışların %10,1’i ipotekli satışlardan oluştu. İlk el satışlar ise bir önceki aya göre %2,8, bir önceki yılın aynı ayına göre %18,7 artarak 41 bin 913 oldu. Yabancılara yapılan konut satışları bir önceki aya göre %4, bir önceki yılın aynı ayına göre %26,2 azalış ile 2 bin 257 seviyesinde gerçekleşti. Toplam konut satışları içinde yabancılara yapılan konut satışının payı ise %1,7 olarak kaydedildi.

İlk El Satış Sayıları (Türkiye)

Kaynak: TÜİK

Yabancılara Yapılan Satışlar (Türkiye)

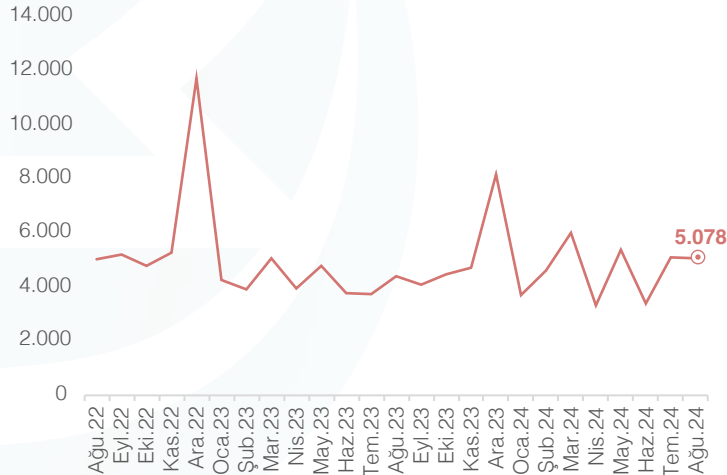

Kaynak: TÜİK

“İstanbul’da Ağustos Ayında 5 bin 78 İlk El Konut Satışı Gerçekleşti”

İstanbul özelinde ağustos ayında gerçekleşen toplam konut satış sayısı bir önceki aya göre %2,2, bir önceki yılın aynı ayına göre %11,8 artarak 19 bin 467 oldu. Gerçekleşen toplam satışların %13,7’si ipotekli satışlardan oluştu. İlk el satışlar ise bir önceki aya göre %0,51 azalırken bir önceki yılın aynı ayına göre %15,2 oranında artarak 5 bin 78 olarak kaydedildi. Yabancılar yapılan konut satış sayısında bir önceki aya göre %11,4 artış, bir önceki yılın aynı ayına göre %21,4 oranında azalış yaşandı. Yabancılar yapılan satışlar toplam satışların %4,3’ünü oluşturdu.

İlk El Satış Sayıları (İstanbul)

Kaynak: TÜİK

Yabancılar Yapılan Satışlar (İstanbul)

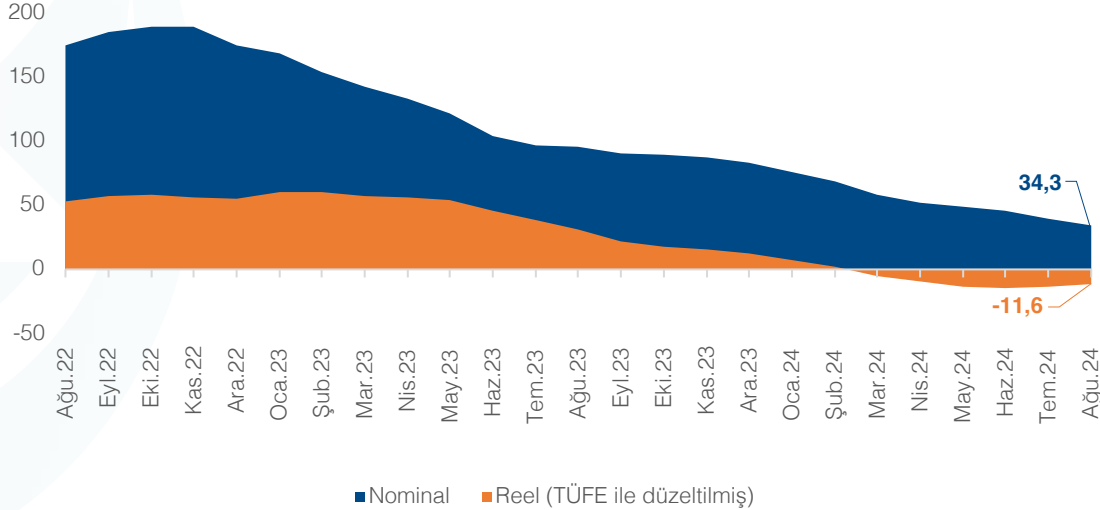

Kaynak: TÜİK

“Konut Fiyat Endeksinde Yıllık %34,3 Artış”

Konut fiyat endeksi (KFE), ağustos ayında bir önceki aya göre %3,6, bir önceki yılın aynı ayına göre nominal olarak %34,3 oranında artış gösterdi. TÜFE ile düzeltilmiş KFE'ye göre reel olarak konut fiyatları bir önceki yılın aynı ayına göre %11,6 oranında azaldı. İstanbul, Ankara ve İzmir'in konut fiyatlarında ise yıllık nominal değişimler sırasıyla %27,1, %35,6 ve %32,4 oranlarında artış şeklinde gerçekleşti.

Konut Fiyat Endeksi Yıllık Değişim Oranları (%)

“Ücretli Çalışan Sayısında Yıllık %3,4 Artış”

Sanayi, inşaat ve ticaret-hizmet sektörleri toplamında ücretli çalışan sayısı bir önceki yılın temmuz ayına kıyasla %3,4 oranında artarak 15 milyon 889 bin 385 kişi oldu. Sektör kırılımları incelendiğinde; inşaat sektöründe %8,6 ve ticaret-hizmet sektöründe %4,3 oranında artış kaydedilirken sanayi sektörü değişim göstermeyerek sabit kaldı.

Aylık bazda ise ücretli çalışan sayısı bir önceki aya göre %0,7 oranında artış gösterdi. Sektörel kırılımlarda en yüksek artış %1,3 oranı ile su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetlerinde kaydedildi. İlgili ayda değişim göstermeyen tek sektör ise idari ve destek hizmet faaliyetleri oldu.

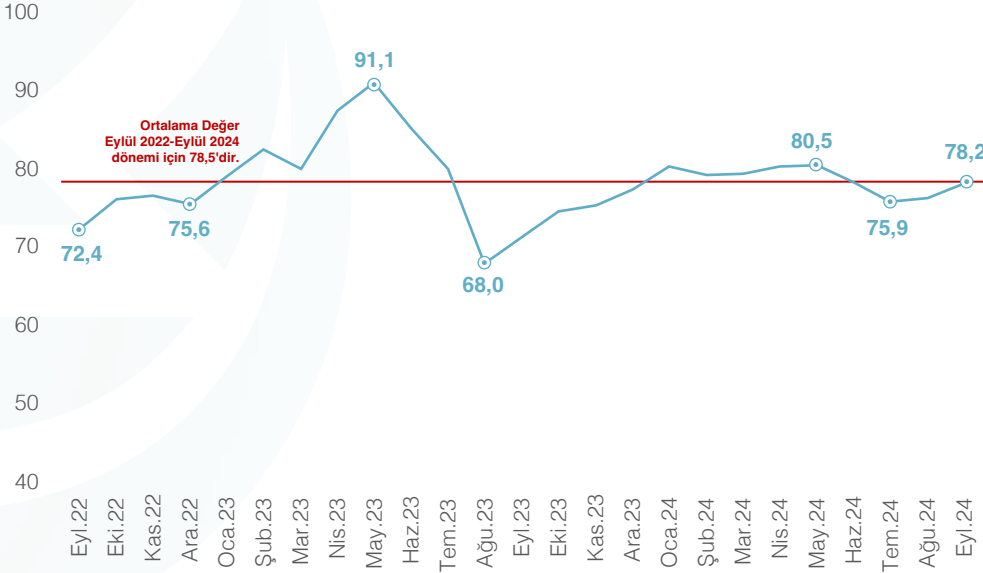
Ücretli Çalışan Sayılarının Sektörlere Göre Dağılımı, Temmuz 2024

Sektörler (Bin Kişi)	Temmuz 2024	Temmuz 2023	Yıllık Fark	Yıllık Değişim (%)
Toplam (Sanayi, inşaat, ticaret ve hizmetler)	15.889.385	15.369.599	519.786	3,4
Sanayi	5.100.115	5.099.981	134	0
Madencilik ve taş ocakçılığı	145.294	145.288	6	0
İmalat	4.749.175	4.751.633	-2.458	-0,1
Elektrik, gaz, buhar	138.325	136.224	2.101	1,5
Su temini; kanalizasyon	67.321	66.826	485	0,7
İnşaat	1.847.922	1.700.931	146.991	8,6
Ticaret ve hizmetler	8.941.348	8.568.687	372.661	4,3
Ticaret	3.421.341	3.307.099	114.242	3,5
Ulaştırma ve depolama	1.210.154	1.146.795	63.359	5,5
Konaklama ve yiyecek	1.389.861	1.294.155	95.706	7,4
Bilgi ve iletişim	290.237	284.544	5.693	2
Finans ve sigorta faaliyetleri	342.779	331.859	10.920	3,3
Gayrimenkul	124.274	121.981	2.293	1,9
Mesleki, bilimsel ve teknik	667.859	659.157	8.702	1,3
İdari ve destek	1.494.843	1.423.097	71.746	5

“Tüketici Güveninde %2,4'lük Artış Gerçekleşti”

Tüketicilerin geleceğe dair beklentilerini ölçmek için önemli bir gösterge niteliği taşıyan Tüketici Güven Endeksi, Mayıs ayı sonrası gerilemeye başladı ve temmuz ayında 75,9 ile 2024 yılı içerisindeki en düşük değerini aldı. Endeks, ağustos ayında yükselişe geçerek 76,4 seviyesine ulaştı ve Eylül ayında bu yükselişini sürdürerek %2,4'lük artış ile 78,2 seviyesinde kaydedildi.

Tüketici Güven Endeksi

Ortalama Değer
Eylül 2022-Eylül 2024
dönemi için 78,5'dir.

“ Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) iş birliği ile yürütülen endeks, 0-200 arasında değer almaktadır. Endeksin **100'den büyük olması tüketici güveninde iyimser durumu, 100'den küçük olması ise kötümser durumu** ifade etmektedir. ”

“Genel Ekonomik Durum Beklentisinde %4,2’lik Yükseliş”

Gelecek 12 aylık dönemde genel ekonomik durum beklentisi bir önceki aya göre %4,2 oranında artış göstererek eylül ayında 74,5 olarak gerçekleşti. Ayrıca, gelecek 12 aylık dönemde dayanıklı tüketim mallarına harcama yapma düşüncesi %2’lik artış ile 96,2 seviyesine ulaştı.

Tüketici Güven Endeksi, Alt Endeksleri ve Değişim Oranları, Eylül 2024

	Endeks		Bir Önceki Aya Göre Değişim Oranı (%)	
	Ağustos	Eylül	Ağustos	Eylül
Tüketici Güven Endeksi	76,4	78,2	0,6	2,4
Mevcut Dönemde Hanenin Maddi Durumu	63,1	64,8	4,5	2,8
Gelecek 12 Aylık Dönemde Hanenin Maddi Durum Beklentisi	76,6	77,4	0,9	1,0
Gelecek 12 Aylık Dönemde Genel Ekonomik Durum Beklentisi	71,5	74,5	1,0	4,2
Gelecek 12 Aylık Dönemde Dayanıklı Tüketim Mallarına Harcama Yapma Düşüncesi	94,3	96,2	-2,3	2,0

Kaynak: TÜİK

İTOSAM

İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tasarım ve Hazırlık | Stratejik Araştırmalar Merkezi

itosamkurumsal

www.itosam.org.tr